

ВИДИ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ ТА ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН І ПРЕКУРСОРІВ

О. М. ШЕВЧУК,

*канд. юрид. наук, асистент кафедри адміністративного
права та адміністративної діяльності,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
м. Харків*

Досліджено види державного контролю у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Проаналізовано погляди науковців на критерії класифікації державного контролю та запропоновано класифікацію державного контролю у даній сфері.

Ключові слова: види державного контролю, обіг наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів

Державний контроль у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів має свої, притаманні йому, види. Необхідно зазначити, що у правовій державі види державного контролю у сфері, що досліджується, здійснюється лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені законодавством. Як вказує В. М. Гарашук, призначення державного контролю полягає у виявленні фактичного стану справ у різних царинах суспільного життя (в тому числі й у сфері наркотичних засобів). Він має надавати об'єктивну інформацію про стан суспільних відносин, виконання прийнятих рішень, відповідність діяльності державних службовців поставленим завданням і визначеним повноваженням. Контроль дозволяє отримати значний обсяг інформації, аналіз якої допомагає знайти найбільш доцільні й раціональні рішення з питань подальшого розвитку різних сфер [7, с. 45]. Важливе значення для правового регулювання державного контролю у сфері обігу наркотичних засобів має класифікація його видів. Слід погодитись з думкою О. Ф. Андрійко, що класифікація видів контролю є практичним результатом виокремлення

важливих сфер суспільного життя, що перебувають під контролем держави [6, с. 351].

Дослідженню окремих підходів до класифікації та видів контролю присвячено праці В. Б. Авер'янова, О.Ф. Андрійко, Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, С. В. Ківалова, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова, С. Г. Стеценко та ін. Видам державного контролю в різних галузях права приділяли увагу такі дослідники, як Г. В. Даценко [10], Р. О. Ємець [11], М. Г. Ісаков [12], А. В. Костюк [15] та ін. Водночас питанням класифікації видів державного контролю у сфері обігу наркотичних засобів з боку вчених-адміністративістів приділено недостатньо уваги. Тому *метою* даної статті є дослідження переліку та класифікації видів державного контролю у сфері обігу наркотичних засобів та психотропних речовин і прекурсорів.

Зазначимо, що вичерпного переліку видів державного контролю навести не можна. Так, О. Ф. Андрійко різні види контролю класифікує за такими ознаками: 1) суб'єкти, що здійснюють контроль; 2) характер контролю; 3) обсяг контрольних повноважень; 4) сфери контролю; 5) характер відносин суб'єкта контролю з підконтрольним об'єктом тощо [6, с. 77]. Ю. П. Битяк класифікує контроль за такими критеріями: органи, які його здійснюють; сфера діяльності, що підлягає контролю; форми його проведення [5, с. 235]. К. В. Шоріна класифікувала контроль за: а) природою суб'єктів контролю; б) завданнями, поставленими перед контролюючими органами; в) змістом їх контрольної діяльності; г) характером контрольних повноважень; д) характером взаємовідносин суб'єкта контролю з підконтрольною структурою; е) стадією управління, на якій здійснюється контроль; є) юридичними наслідками контролю [28, с. 48]. Так, В. К. Колпаков визначає такі критерії класифікації контролю: 1) суб'єкти, що здійснюють контроль; 2) належність суб'єкта до державних або громадських структур; 3) адміністративно-правова компетенція суб'єкта; 4) управлінські стадії, на яких здійснюється контроль; 5) спрямованість контролю; 6) призначення контролю [14, с. 525-526]. У свою чергу В. М. Гаращук до контролю відносить: органи, які його здійснюють;

підконтрольні об'єкти; сферу діяльності, що підлягає контролю; предметну сферу діяльності, яка підлягає контролю; форми проведення; напрямки втручання в оперативну діяльність підконтрольної структури; ступінь втручання в оперативну діяльність підконтрольного органу; час його проведення; обсяг видів діяльності підконтрольної структури, які досліджуються [8, с. 195]. Отже, на основі різних підходів до поділу на види державного контролю у сфері обігу наркотичних засобів можна виділити такі основні критерії класифікації:

За колом суб'єктів, які здійснюють контроль. У науці адміністративного права такий критерій класифікації є найбільш традиційним. Проте виділення видів контролю за цим критерієм в окремих науковців різняться. Так, В. Б. Авер'янов називає адміністративний контроль (органами виконавчої влади), президентський, парламентський, судовий та специфічний різновид контролю з боку органів прокуратури прокурорським наглядом [4, с. 354]. В. М. Гаращук поділяє його на: 1) контроль з боку органів законодавчої влади; 2) громадський контроль; 3) контроль з боку представницьких органів місцевого самоврядування; 4) судовий контроль; 5) контроль з боку спеціалізованих контролюючих органів [8, с. 247]. С. Г. Стеценко поділяє контроль на державний й громадський [27, с. 200]. В. В. Коваленко зі співавторами розрізняють контроль державний, громадський, відомчий та судових органів [1, с. 134]. Ю. І. Римаренко, Є. М. Моїсєєв і В. І. Олефір виділяють державний, громадський та відомчий контроль [2, с. 134]. О. П. Рябченко розрізняє контроль з боку Верховної Ради, Президента, Кабінету Міністрів України; громадський; судовий контроль; нагляд прокуратури; контроль органів місцевого самоврядування; внутрішньовідомчий [3, с. 230]. С. В. Ківалов і Л. Р. Біла класифікують контроль на види: парламентський, президентський, судовий, внутрішній адміністративний, прокурорський нагляд [13, с. 317].

Аналізуючи наведені класифікації, необхідно відзначити, що окремі науковці називають за одним критерієм як види, так і підвиди контролю. При

цьому жоден з вказаних дослідників не виділяє за ознакою суб'єкта контролю, що здійснюється міжнародними організаціями. Виходячи з вищенаведеного, необхідним є виокремлення такого виду контролю у сфері обігу наркотичних засобів як міжнародний. На нашу думку, найбільш практичне значення має класифікація державного контролю залежно від суб'єктів його здійснення.

Законом України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» від 15.02.1995 р. № 60/95-ВР встановлено порядок державного контролю, повноваження органів виконавчої влади, права та обов'язки фізичних і юридичних осіб у сфері обігу наркотичних засобів [24]. Постановою Кабінету Міністрів України від 06.05. 2000 р. № 770 затверджено перелік наркотичних засобів [22]. Зазначимо, що Перелік – це згруповані у списки наркотичні засоби, психотропні речовини та прекурсори наркотичних засобів і психотропних речовин, які включені до таблиць I–IV, згідно із законодавством України та міжнародними договорами України. Отже, наркотичні засоби вилучені з вільного обігу або істотно обмежені в ньому, над ними встановлений міжнародно-правовий контроль і внутрішньодержавний, і ніякий засіб не може бути віднесено до наркотичних без зазначення його в Переліку, що підлягають контролю в Україні відповідно: 1) таблиця I (Список 1, 2, 3); 2) таблиця II (Список 1, 2); 3) таблиця III (Список 1, 2); 4) таблиця IV (Список 1, 2) (ст. 2).

Так, органи виконавчої влади в межах своїх повноважень контролюють діяльність суб'єктів господарювання щодо обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів (ст. 31) [24]. «Контроль за виконанням суб'єктами господарювання вимог законодавства у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів здійснюється Державною службою України з контролю за наркотиками (далі – ДСКН України), МОЗ, МВС, СБ України, органами доходів і зборів та іншими органами у межах їх повноважень» (п. 45) [23]. За суб'єктом, уповноваженим здійснювати контроль, виділимо такі різновиди останнього: міжнародний контроль; державний контроль (парламентський, президентський, адміністративний, судовий,

прокурорський нагляд), самоврядний контроль (з боку органів місцевого самоврядування), громадський контроль.

Отже, особливістю досліджуваного обігу є багатосуб'єктність органів, що здійснюють контроль у зазначеній сфері. Так, контрольні повноваження ДСКН України є такими: визначає порядок контролю та здійснює контроль за дотриманням юридичними особами ліцензійних умов у цій сфері (пп. 10 п. 4); визначає обсяги квот (пп. 13 п. 4); готує та вносить на розгляд Кабінету Міністрів України пропозиції щодо включення засобів і речовин до Переліку (пп. 12 п. 4); готує та вносить порядок провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів та контролем за їх обігом (пп. 13 п. 4); вживає заходів щодо усунення порушень, виявлених під час здійснення такого контролю (пп. 17 п. 4); видає за погодженням з СБ України суб'єктам господарювання дозволи на право ввезення (вивезення) та транзиту наркотичних засобів (пп. 18 п. 4); здійснює контроль за дотриманням суб'єктами господарювання порядку знищення наркотичних засобів (пп. 18 п. 4); контролює діяльність територіальних органів ДСКН України (пп. 3 п. 5) [21]. Тобто, ДСКН України є одним із основних органів, що здійснює державний контроль за обігом наркотичних засобів.

За взаємозв'язком контролюючого суб'єкта та підконтрольного об'єкта виділяють зовнішній (парламентський, президентський та судовий) та внутрішній контроль [13, с. 70]. Внутрішній контроль здійснюється в межах організаційної підпорядкованості суб'єкта та об'єкта контролю, а при зовнішньому контролі така підпорядкованість відсутня. Дані види контролю відрізняються і за методами впливу на об'єкти контролю, за вибором засобів здійснення повноважень контролюючим суб'єктом. Погоджуємось з думкою В. Б. Авер'янова, що внутрішній контроль здійснюється органами однієї системи, і може стосуватися широкого кола питань діяльності системи. Зовнішній контроль здійснюється щодо конкретної сфери чи функції та стосується якогось певного аспекту діяльності управлінської системи [4, с. 354]. У досліджуваній сфері внутрішній контроль може здійснюватись власником

підприємства, установи організації, засновниками юридичної особи, фізичною особою – суб'єктом господарювання щодо своїх підлеглих тощо. Зовнішній же контроль здійснюється як органами державної влади та місцевого самоврядування, так і громадськістю у сфері обігу наркотичних засобів.

За часом здійснення контроль поділяється на попередній, поточний (оперативний) і наступний [13, с. 70]. Зміст попереднього контролю полягає у виявленні й попередженні можливих негативних явищ, що можуть настати за наявності обставин, що вже існують і можуть негативно проявитися у майбутньому [4, с. 352]. Попередній контроль за обігом наркотичних засобів здійснюється при отриманні ним спеціальних дозволів на ведення діяльності в цій сфері (ліцензій тощо). Поточний (оперативний) контроль здійснюється в процесі обігу наркотичних засобів, його завданням є перевірка дотримання суб'єктами господарювання законодавства, виконання ними взятих на себе зобов'язань. Поточний контроль здійснюється впродовж усього періоду діяльності за обігом наркотичних засобів при проведенні, як правило, планових перевірок. Наступний контроль здійснюється після виконання певних дій та має на меті з'ясування відповідності результату початковому рішення. За допомогою цього виду контролю перевіряється діяльність за певний період, доцільність та законність дій у цілому [4, с. 353]. Наступний контроль за обігом наркотичних засобів може проводитись при припинення діяльності суб'єкта господарювання у цій сфері щодо неналежного використання наданих державою квот тощо.

Залежно від характеру та обсягу контрольних повноважень виділяють загальний та спеціальний контроль [13, с. 70]. При такій класифікації важливим є обсяг повноважень контролюючого суб'єкта, їх характер та закріплення у нормативно-правовому акті, що регламентує діяльність суб'єкта контролю. Так, загальний контроль здійснюють органи нарівні зі своєю основною діяльністю. Спеціальний контроль існує тоді, коли основною функцією органу є здійснення контролю. Окремі науковці деталізують цю класифікацію, виділяючи загальний, відомчий та міжвідомчий, надвідомчий контроль [5, с. 256].

Відомчий контроль здійснюють міністерства та відомства всередині відповідної структури (його також називають внутрішньовідомчим). Сутність міжвідомчого контролю полягає в тому, що його здійснює орган міжгалузевої компетенції за виконанням загальнообов'язкових правил, які діють у відповідній сфері. Особливостями його є те, що він виключає підпорядкованість, тобто здійснюється органом іншої відомчої належності; коло питань, яке має право перевіряти орган міжвідомчого контролю, є вузьким, прив'язане до завдань, які стоять перед цим органом. До міжвідомчого контролю відносять і контроль з боку спеціалізованих державних інспекцій, служб, комісій, комітетів, управлінь тощо, які структурно входять до складу відповідних міністерств чи відомств тощо. Надвідомчий контроль здійснюють органи загальної компетенції – Кабінет Міністрів України, місцеві державні адміністрації, незалежно від відомчого підпорядкування об'єктів контролю. До органів, що здійснюють надвідомчий контроль, також можна зарахувати й судові органи [5, с. 257].

Залежно від призначення контролю виділяють загальний та цільовий контроль [6, с. 84]. Загальний контроль охоплює всі напрями діяльності суб'єкта господарювання у сфері обігу наркотичних засобів, тоді як цільовий контроль – окремий напрям роботи (наприклад, сплати податків, використання квот та ін.).

Залежно від джерел отримання даних контроль поділяють на фактичний і документальний [13, с. 71]. Документальний контроль здійснюється на підставі аналізу документів, що відображають показники діяльності суб'єкта господарювання в сфері обігу наркотичних засобів та психотропних речовин. Фактичний контроль здійснюється на підставі фактичного аналізу діяльності підконтрольного об'єкта в досліджуваній сфері.

Залежно від форми здійснення виділяють контроль у сфері обігу наркотичних засобів, що проводиться: 1) у формі перевірок (вивчення окремих напрямів фінансово-господарської діяльності, за результатами якої складають довідку або доповідну записку; 2) ревізій (документальний контроль фінансово-

господарської діяльності, за наслідками якої складають акт); 3) витребування звітів тощо [5, с. 243]. Деякі науковці до таких форм відносять також аналіз, моніторинг, нагляд, спостереження, ознайомлення із звітною документацією, інвентаризацію тощо [13, с. 195].

За сферою реалізації виділяють фінансовий, антимонопольний, митний, статистичний контроль, контроль за виконанням управлінських рішень тощо [13, с. 71]. Л. А. Савченко визначає термін «фінансовий контроль» як діяльність державних органів і недержавних організацій, наділених відповідними повноваженнями, що спрямована на забезпечення законності, фінансової дисципліни, раціональності в ході мобілізації, розподілу й використання фінансових ресурсів держави» [26, с. 19]. Отже, фінансовий контроль у сфері обігу наркотичних засобів та психотропних речовин здійснюється за витрачанням коштів і матеріальних цінностей, їх збереженням, станом і достовірністю бухгалтерського обліку і звітності в міністерствах, відомствах, державних комітетах, державних фондах, бюджетних установах, а також на підприємствах і в організаціях, які отримують кошти з бюджетів усіх рівнів та державних валютних фондів [13, с. 296].

На думку Г. В. Даценко та О. О. Кимач, в Україні існує 3-рівнева система контролю за якістю та збереженням наркотичних засобів та психотропних речовин для закладів охорони здоров'я: державний контроль при їх ввезенні на територію України; контроль уповноваженими особами суб'єктів господарювання; контроль інспекторами територіальних органів МОЗ під час здійснення планових та позапланових перевірок суб'єктів господарювання [10]. М. П. Кучерявенко до підвиду фінансового контролю відносить податковий контроль, який «спрямований на забезпечення дотримання податкового законодавства суб'єктами, які реалізують податковий обов'язок або забезпечують його реалізацію» [16, с. 207].

Ще одним специфічним видом фінансового контролю у сфері обігу наркотичних засобів та психотропних речовин є банківський контроль, який здійснюється у сфері кредитно-грошових відносин. Одним із видів державного

контролю в досліджуваній сфері є контроль за дотриманням антимонопольно конкурентного законодавства, що здійснюються Антимонопольним комітетом України з метою запобігання монопольному становищу окремих суб'єктів господарювання в цій сфері (ст. 40) [9], в тому числі й суб'єктів господарювання у сфері обігу наркотиків. Окреме місце в системі контролю посідає статистичний контроль, який здійснюється органами статистики і часто використовується при здійсненні інших видів контрольної діяльності.

Щодо митного контролю наркотичних засобів та психотропних речовин варто зауважити, що згідно з п. 24 ст. 4 Митного кодексу України (далі – МК України) митний контроль – це «сукупність заходів, що здійснюються органами доходів і зборів в межах своїх повноважень з метою забезпечення дотримання норм цього Кодексу, законів та інших нормативно-правових актів з питань державної митної справи, міжнародних договорів України...» [18]. А. В. Мазур визначає митний контроль «як сукупність перевірочних заходів, здійснюваних митними органами в межах своєї компетенції на засадах вибірковості, з метою забезпечення додержання норм нормативно-правових актів з питань митної справи й міжнародних договорів України, укладених в установленому законом порядку» [17, с. 47]. На нашу думку, митний контроль наркотичних засобів та психотропних речовин, які переміщуються через митний кордон України, – це виконання органами доходів і зборів сукупності перевірочних спеціальних дій, спрямованих на дотримання юридичними і фізичними особами митного законодавства України, її міжнародних договорів, а також правил, які регулюють переміщення наркотичних засобів та психотропних речовин через митний кордон України. МК України приділив певну увагу видам митного контролю – загальному, спрощеному (ст. 360) і спільному (ст. 328) [18]. Залежно від правового режиму об'єкта митного контролю С. І. Пахомов виділяє три види митного контролю: звичайний, спрощений і спеціальний [20, с. 114]. На наш погляд, митний контроль наркотичних засобів та психотропних речовин можна віднести до спеціального виду.

Контроль у сфері обігу наркотичних засобів можна поділити на плановий та позаплановий (ст. 5) [25]. За кількісним складом суб'єктів контролю, одноосібний і колективний контроль [19]. У законодавстві також визначено такі види контролю як комплексний контроль (п. 2 ст. 4), та звичайний [25]. У п. 8 ст. 4 Закону зазначено, що органи державного нагляду (контролю) та суб'єкти господарювання, в тому числі в сфері обігу наркотичних засобів, мають право фіксувати процес їх здійснення засобами аудіо- та відеотехніки [25], тоді варто виділити таких видів контролю, як автоматизований та неавтоматизований [19].

Державний контроль у сфері обігу наркотичних засобів можна класифікувати залежно від сфер, в яких він здійснюється. Держава здійснює контроль і нагляд за діяльністю суб'єктів господарювання у таких сферах: збереження та витрачання коштів і матеріальних цінностей суб'єктами господарських відносин – за станом і достовірністю бухгалтерського обліку та звітності; фінансових, кредитних відносин, валютного регулювання та податкових відносин – за додержанням суб'єктами господарювання кредитних зобов'язань перед державою і розрахункової дисципліни, додержанням вимог валютного законодавства, податкової дисципліни; цін і ціноутворення – з питань додержання суб'єктами господарювання державних цін на продукцію і послуги тощо [9].

Особливим різновидом контролю називають нагляд. Проте погляди щодо співвідношення названих понять у науковій літературі різняться. Так, деякі вчені вважають ці терміни синонімами. Ототожнюється державний контроль та нагляд і в законодавстві (наприклад, відповідно до Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності») [16]. Погоджуємось з думкою вчених, які пропонують розрізняти терміни «контроль» і «нагляд». О. Ф. Андрійко вважає, що на відміну від нагляду органи контролю можуть діяти як щодо підпорядкованих об'єктів, так і таких, що не знаходяться у безпосередньому до них підпорядкуванні [6, с. 120-121]. На думку В. Б. Авер'янова, у процесі нагляду застосовуються заходи адміністративного впливу, а за результатами контролю можуть застосовуватися

і заходи дисциплінарні [4, с. 350-351]. Контроль, на відміну від нагляду, проводиться безперервно широким колом органів (в тому числі, органами всіх гілок влади), тоді як нагляд здійснює державний орган – прокуратура. Водночас органи прокуратури, здійснюючи нагляд, уповноважені тільки ставити питання про усунення виявлених порушень законодавства. Прокурор вносить подання про усунення порушень закону, але самостійно ніяких конкретних дій щодо ліквідації (припинення) протиправної ситуації не здійснює. Конкретні дії щодо наведення порядку здійснюють компетентні посадові особи – сама особа, винна у вчиненні пра вопорушення, або вища посадова особа, яка має право втручатися в оперативну діяльність підконтрольного їй об'єкта [5, с. 244]. У свою чергу, письмовий припис прокурора про усунення порушень закону згідно зі ст. 22 Закону України «Про прокуратуру» підлягає негайному виконанню, тобто прокурор у цьому разі фактично втручається в оперативну діяльність підприємства, організації, установи, перериваючи протизаконний перебіг подій. Але прокурор самостійно не може притягти винну посадову особу до відповідальності за невиконання припису [10, с. 244-245].

Враховуючи вищенаведені теоретичні положення, розмежування є необхідним і повинно бути відображене законодавством. На наш погляд, нагляд є різновидом контролю, що має певні особливості, зокрема, здійснюється щодо організаційно не підпорядкованих об'єктів з метою виявлення та попередження правопорушень, усунення їх наслідків і притягнення винних до відповідальності без права втручатися в оперативну й господарську діяльність піднаглядних об'єктів, зміни чи скасування їх актів управління.

У законодавстві України сьогодні часто застосовується термін «моніторинг», який необхідно відмежовувати від контролю. О. Ф. Андрійко моніторинг визначає як підвид контролю, який порівняно з наглядом, за наслідками впливу відносять до його пасивної форми [6, с. 351]. Отже, моніторинг є різновидом контролю, який проводиться, в першу чергу, з метою збору інформації, необхідної для прийняття рішень, в тому числі, контролюючими органами.

Підсумовуючи вищевикладене, найбільш поширеними можна визначити такі критерії класифікації, як суб'єкт здійснення контролю, зв'язок із підконтрольним суб'єктом, предмет контролю, форма, методи та етап (стадія) контролю. Кожен із зазначених критеріїв, на нашу думку, має право на існування, так як дає можливість більш детально проаналізувати сутність та особливості контролю. Види державного контролю в сфері обігу наркотичних засобів та психотропних речовин можуть співпадати та перетинатися, але в повній мірі вони не замінюють один одного, діють кожен у своїх межах, що визначаються завданнями цього контролю.

Список літератури:

1. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ : навч. посіб. / за заг. ред. В. В. Коваленко. – К. : КНТ, 2011. – 512 с.
2. Адміністративна (поліцейська) діяльність органів внутрішніх справ : підруч.: Заг. частина / [авт. кол. : Ю. І. Римаренко, Є. М. Моїсєєв, В. І. Олефір (керівники) та ін.]. – К. : КНТ, 2011. – 816 с.
3. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ : підруч.: Заг. частина / за заг. ред. О. П. Рябченко. – Х. : Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2009. – 256 с.
4. Адміністративне право України : підруч. : у 2 т. – Т. 1: Заг. частина / [ред. кол. : В. Б. Авер'янов (голова) та ін.]. – К. : ТОВ «Вид-во «Юрид. думка», 2007. – 592 с.
5. Адміністративне право України : підруч. / Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, В. В. Богуцький [та ін.]. – Х. : Право, 2012. – 624 с.
6. Андрійко О. Ф. Організаційно-правові проблеми державного контролю у сфері виконавчої влади: дис. на здоб. наук. ступ. д-ра юрид. Наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Ольга Федорівна Андрійко. – К., 1999. – 390 с.
7. Гаращук В. М. Контроль та нагляд у державному управлінні : моногр. / В. М. Гаращук. – Х. : Фоліо, 2002. – 176 с.
8. Гаращук В. М. Теоретико-правові проблеми контролю та нагляду у державному управлінні: дис. на здоб. наук. ступ. д-ра юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Володимир Миколайович Гаращук. – Х., 2003. – 412 с.
9. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 2003. – № 18. – Ст. 144.
10. Даценко Г. В. Державний фінансовий контроль з використання наркотичних засобів та психотропних речовин у закладах охорони здоров'я [Електрон. ресурс] / Г. В. Даценко, О. О. Кимач. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/30_NIEK_2011/Economics/15_96348.doc.htm.
11. Ємець Р. О. Поняття та види державного контролю у сфері земельних відносин [Електрон. ресурс] / Р. О. Ємець. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/nv nau_pravo/2011_165_1/11ero.pdf.12.
12. Ісаков М. Г. Види державного контролю у сфері підприємницької діяльності [Електрон. ресурс] / М. Г. Ісаков. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2012-1/12imgcpd.pdf>.
13. Ківалов С. В. Адміністративне право України : [навч.-метод. посіб.] / С. В. Ківалов, Л. Р. Біла. – Одеса : Фенікс, 2008. – 388 с.

14. Колпаков В. К. Адміністративне право України : підруч. / В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко. – К. : Юрінком Інтер, 2003. – 544 с.
15. Костюк А. В. Правові засади, види, форми, елементи та методи здійснення державного фінансового контролю [Електрон. ресурс] / А. В. Костюк. – Режим доступу : <http://www.nbuu.gov.ua/e-journals/FP/2012-3/12kavzfk.pdf>.
16. Кучерявенко Н. П. Налоговое право : учеб. / Н. П. Кучерявенко. – Х. : Консум, 1997. – 432 с.
17. Мазур А. В. Організаційно-правові основи митного контролю в Україні : дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес, фінансове право, інформаційне право» / Анатолій Васильович Мазур. – Х., 2004. – 189 с.
18. Митний кодекс України // Голос України. – 2012. – № 73–74. – С. 22–63.19.
- Музичук О. М. Проблеми класифікації контролю за діяльністю правоохоронних органів в Україні [Електрон. ресурс] / О. М. Музичук. – Режим доступу : http://archive.nbuu.gov.ua/portal/soc_gum/pib/2010_3/PB-3/PB-3_18.pdf.
20. Пахомов С. І. Митний контроль як засіб забезпечення митної справи України (адміністративно-правовий аспект) : дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес, фінансове право, інформаційне право» / Сергій Іванович Пахомов. – О., 1997. – 166 с.
21. Положення Державної служби України з контролю за наркотиками : Указ Президента України від 13.04. 2011 р. № 457/2011 р. // ОВУ. – 2011. – № 29. – Ст. 1263.
22. Про затвердження переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів: постанова Кабінету Міністрів України від 06. 05. 2000 р. № 770 // ОВУ. – 2000. – № 19. – Ст. 789.
23. Про затвердження Порядку провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, та контролю за їх обігом: постанова Кабінету Міністрів України від 03.06.2009 р. № 589 // ОВУ. – 2009. – № 44. – Ст. 1477.
24. Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори : Закон України від 15. 02. 1995 р. № 60/95-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1995. – № 10. – Ст. 60.
25. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності : Закон України від 05.04.2007 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 2007. – № 29. – Ст. 389.
26. Савченко Л. А. Правові проблеми фінансового контролю в Україні : дис. на здоб. наук. ступ. д-ра юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес, фінансове право, інформаційне право» / Леся Анатоліївна Савченко. – Ірпінь, 2002. – 457 с.
27. Стеценко С. Г. Адміністративне право України : навч. посіб. / С. Г. Стеценко. – К. : Атіка, 2011. – 640 с.
28. Шорина Е. В. Контроль за деятельностью органов государственного управления в СССР : моногр. / Е. В. Шорина. – М. : Наука, 1981. – 301 с.

Шевчук А. М. Види государственного контроля в сфере оборота наркотических средств и психотропных веществ и прекурсоров.

Исследованы виды государственного контроля в сфере оборота наркотических средств, психотропных веществ и прекурсоров. Проанализированы взгляды ученых на критерии классификации государственного контроля и предложена классификация государственного контроля в сфере оборота наркотических средств, психотропных веществ и прекурсоров.

Ключевые слова: виды государственного контроля, оборот наркотических средств, психотропных веществ и прекурсоров.

Shevchuk O. M. Types of state control in the sphere of turnover of narcotic means and psychotropic substances and precursors.

The article examines the types of the state control in the sphere of turnover of narcotic drugs, psychotropic substances and precursors. Analyzed the views of the scientists on the criteria for classification of state control and classification of state control in the sphere of turnover of narcotic drugs, psychotropic substances and precursors.

Key words: types of the state control, the turnover of narcotic drugs, psychotropic substances and precursors.

Розширена анотація
статті Шевчука О. М. «Види державного контролю
у сфері обігу наркотичних засобів та психотропних речовин і прекурсорів»

Shevchuk O. M., Candidate of Law, assistant department of administrative law and administrative practices, Yaroslav the Wise National Law University, Kharkiv

An extended abstract of a paper on the subject of:

**TYPES OF STATE CONTROL IN THE SPHERE OF TURNOVER OF
NARCOTIC MEANS AND PSYCHOTROPIC SUBSTANCES AND
PRECURSORS**

State control over the circulation of drugs, psychotropic substances and precursors has its inherent species. It should be noted that in the legal state kinds of state control over the circulation of drugs, psychotropic substances and precursors is only on the basis, within the powers and in the manner envisaged by the legislation.

The purpose of the state control is to identify the actual state of Affairs in the sphere of narcotic drugs, psychotropic substances and precursors. It must provide objective information about the state of the control relations, implementation of the adopted decisions, compliance of the activity of civil servants assigned task and certain powers in the sphere in question. The control allows you to get a significant amount of information, analysis which helps to find the most appropriate and rational decisions on the issues of further development of the rule of law and law enforcement in the sphere of turnover of narcotic drugs, psychotropic substances and precursors.

The law of Ukraine "On narcotic drugs, psychotropic substances and precursors" establishes the order of state control, the powers of the Executive authorities, rights and obligations of natural and legal persons in the sphere of circulation of narcotic drugs. In accordance with the decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated may 6, 2000 № 770 approved the list of narcotic drugs.

Note that the List is grouped in lists of narcotic drugs, psychotropic substances and precursors of narcotic drugs and psychotropic substances included in schedules I-IV, in accordance with the legislation of Ukraine and international agreements of Ukraine. So, narcotic drugs seized from the free circulation or severely limited in him, upon them has the international legal control and domestic, and no means can be attributed to drug without specifying it in the List, subject to control in Ukraine.

Essential for the legal regulation of state control over the circulation of narcotic drugs is the classification of its species. In our opinion, the most practical importance classification of control depending on the subjects of its implementation. Thus, the Executive bodies within their authority shall control the activities of economic entities regarding narcotic drugs, psychotropic substances and precursors. Control over the implementation of economic entities of the legislation requirements in the sphere of turnover of narcotic drugs, psychotropic substances and precursors State service of Ukraine on drug control, Ministry of health, the Ministry of internal Affairs, security service of Ukraine, bodies of income and fees and other bodies within their authority. For entity authorized to exercise control, scroll to the following types of the last: the international control; state control (parliamentary, presidential, administrative, judicial, procuratorial supervision), samourai control (on the part of local authorities), public control.

Consequently, the most common are such criteria, as a subject of control, communication with the controlled entity, the subject of control, the form, methods and stages (stage) of control. Each of these criteria, in our opinion, has the right to exist, as it gives an opportunity to look more closely at the nature and characteristics of such control. Types of state control over turnover of narcotic means and psychotropic substances may overlap and intersect, but the full extent they do not replace each other, are each within its limits, which are determined by the objectives of this control.

Key words: types of the state control, the turnover of narcotic drugs, psychotropic substances and precursors.

